

Odporúčania
AP ZAMESTNANOSŤ

Zber dát

- Presnou informáciou o počte zapojených ľudí z MRK ISSZ nedisponuje, mieru zapojenia Rómov je preto potrebné vyhodnotiť prostredníctvom alternatívnych prístupov, napr. prostredníctvom vykazovania počtu účastníkov z obcí a miest vedených v Atlase rómskych komunít 2019.

špecifický cieľ 1

Zabezpečiť pre MRK rovnaké príležitosti, zvýšiť potrebné zručnosti a získať praktické skúsenosti na prechod zo vzdelávania na trh práce

1.1.1 Rozvíjanie programov podpory základných a digitálnych zručností pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, vrátane NEET, na trhu práce ako súčasť aktívnej politiky trhu práce (KOMPAS)

- Skúsenosti z terénu ukazujú, že mnohé úrady podľa §70 ods.7 - 8 Zákon o službách zamestnanosti 5/2004 Z.z. nepriznávali príspevky osobám, ktorí boli dlžníkmi voči štátu aj keď sa tieto obmedzenia od 1/2023 vzťahujú pri FO len na osoby, ktoré vykonávali SZČO. Aj to môže byť jedným z dôvodov prečo je plnenie nižšie 447/3200
- aby sa zvýšila atraktivita programu odporúčame väčšie zapájanie neverejných inštitúcií (do propagácie ale aj poskytovania kurzov) a viac asistencie na úradoch pri vyplňaní žiadostí.

1.1.2 Zabezpečenie prístupu k digitálnym technológiám na miestach, kde osoby z MRK využívajú verejné služby, v nadväznosti na sociálnu službu krízovej intervencie (KC)

- Nevyhlásená výzva
- Výzva sa pripravuje na 3.kvartál 2024

1.1.3 Poskytovanie integrovaných informačných a poradenských služieb pre mladých s využitím multidisciplinárneho prístupu v rámci Záruky pre mladých

- Výzva bola vyhlásená až 22. 12. 2023

1.2.1. Nastavenie a realizácia programov pomoci pre NEET (vrátane NEET z prostredia MRK) so zahrnutím ich identifikácie, trasovania a výberu do zaradenia do programu

- Projekt Krok za krokom
- Považovali by sme za prínosné vypracovanie analýzy s ohľadom na pomer/mieru zapojenia obyvateľov podľa Atlasu rómskych komunit 2019, aby sme tak vedeli určiť hodnotu príspevkov použitých na inklúziu Rómov
- Jedinou pripomienkou je, že výzva v 1.kole veľmi nebrala do úvahy odbornú oprávnenosť zapojených subjektov

1.3.2. Podpora štipendijných programov mentoring/tútoring pre rómskych študentov (ZŠ, SŠ, VŠ)

- nebol podporený žiaden projekt
- Potrebné navrhnuť alternatívne spôsoby splnenia tejto aktivity
- Navrhujeme spoluprácu s inými aktérmi, zapojenie mimovládneho sektora alebo regionálnych štruktúr

1.4.1. Realizovať programy mentorovaného zapracovania

- predmetné opatrenie bol menší záujem ako sa predpokladal
- cieľová hodnota naplnená len na úroveň 31 %
- odporúčame identifikovať dôvody nedostatočnej zaangažovanosti zo strany zamestnávateľov
- Skúsenosti z terénu ukazujú, že UPSVaRy nedostatočne informujú zamestnávateľov prípadne komunikácia nie je dostatočne zrozumiteľná a zamestnávatelia majú obavu z prílišného administratívneho zaťaženia

1.4.2. Realizácia podporných aktivít na prepájanie duálneho vzdelávania so zamestnávateľmi ako aj s registrovanými sociálnymi podnikmi (vrátane tými s prítomnosťou MRK)

- splnené nad stanovený rámec v danom roku, avšak tak ako predchádzajúci rok nebola zreteľne identifikovaná miera zapojenosti žiakov z prostredia MRK

1.5.1. Realizovať aktivity na podporu získania stredného odborného vzdelania („H“ odbory) dievčat a žien z MRK s cieľom eliminovania negatívnych stereotypov ohľadom postavenia rómskych žien súvisiacich so štúdiom len v odboroch nižšieho stredného odborného vzdelania („F“ odbory)

- Nie je jasné, či východisková a cieľová hodnota referuje o všetkých účastníkoch alebo iba o ženách a dievčatách
- V uvedených hodnotách je však možné sledovať nárast o 448 žiakov (2,23 %) takže predpokladáme, že sa nárast týkal aj sledovanej skupiny

1.5.2. Aktivity na podporu absolvovania programov na získanie nižšieho stredného vzdelania v súlade s § 31a školského zákona (druhošancové vzdelávanie)

- Na program vzdelávania v školskom roku 2023/2024 sa do 15. decembra 2022 prihlásilo 142 uchádzačov, z ktorých sa od 1. septembra 2023 zúčastňovalo 89 uchádzačov
- Počet účastníkov, ktorí úspešne absolvovali program vzdelávania a získajú nižšie stredné vzdelanie, mal byť známy v štvrtom štvrtroku 2024.

1.5.3. Poskytovať cielené kariérové poradenstvo pre MRK prostredníctvom Centier orientácie s cieľom:

- nasmerovať ich kariéru v perspektívnych odboroch, vrátane sociálnej sféry, zdravotníctva a verejnej správy**
- zvýšiť ponuku učebných odborov pre dievčatá a ženy z MRK s cieľom predchádzať zapájaniu sa iba do F odborov**

- ukazovateľ za danú aktivitu nie je vyčísliteľný z dôvodu toho, že Centrá orientácie nedisponujú kompetenciou pre zber dát a nevedú ani databázu uchádzačov MRK
- gestor predpokladá, že z cieľovej hodnoty bolo 200 uchádzačov z MRK čo možno považovať za úspech. Aktivita bola úspešne realizovaná podľa plánu a podarilo sa dosiahnuť stanovené ciele.

špecifický cieľ 2

Zvýšiť účinnosť, kvalitu poskytovania a rozšíriť dostupnosť verejných a neverejných služieb zamestnanosti a aktívnych opatrení trhu práce (AOTP) pre MRK

2.1.1. Vytvoriť špecifickú výzvu na podporu fungovania APZ (Agentúr podporovaného zamestnávania), ktoré zabezpečia podmienky na uľahčovanie zamestnávania ťažko zamestnateľných osôb

- neskoršie schválenie programu SK a s tým súvisiacou vyťaženosťou na príprave nosných výziev CP4.
- Pri nastavení výzvy je komplikované špecifikovať cieľovú skupinu tak aby nedochádzalo k prekrývaniu s inými programami/výzvami.
- Odporúčame nenastaviť ukazovatele príliš vysoké s ohľadom na to, že APZ pracujú s najťažšou cieľovou skupinou
- Zaujímá nás ako sa pilotný projekt premietne do dlhodobého začlenenia APZ do systému
- gestor navrhol adekvátne nápravné opatrenia formou okrúhlych stolov za účasti zainteresovaných strán.

2.1.2. Realizovať aktivity na udržanie a rozvoj činností komunitných centier s cieľom aktivizovať členov miestnych komunit, vrátane podpory ich lepšej zamestnateľnosti

- V roku 2023 prebiehali plánované aktivity podľa harmonogramu
- problematickým momentom bola nedostatočná komunikácia garanta s prevádzkovateľmi KC, ktorí pri prechode z jedného programového obdobia do ďalšieho nemali včas informácie o pokračovaní
- Inak hodnotím program naozaj veľmi pozitívne

2.1.3. Realizovanie terénnej sociálnej práce, ktorá umožní rýchle a primerané reakcie na problémy nielen s trhom práce

- Realizácia programu prebiehala podľa plánu
- Veľmi pozitívne hodnotím zapojenie regionálnych odborných pracovníkov pre zamestnanosť, financie a bývanie
- Podľa garanta bolo v TSP priamo zamestnaných 106 Rómov s tým, že počet môže byť aj vyšší lebo prihlásenie sa k rómskej národnosti bolo dobrovoľné
- Program TSP intenzívne spolupracuje aj s inými aktérmi v lokalite a v teréne je považovaný za nesmierne prínosný
- Rovnako ako v aktivite 2.1.2 možno vytknúť len nedostatočnú komunikáciu garanta s prevádzkovateľmi.

2.1.4. Realizovanie dlhového poradenstva UoZ

- aktivity boli realizované podľa plánu
- Spätná väzba z terénu potvrdzuje, že služba je vnímaná veľmi pozitívne a je často využívaná
- Z pohľadu klienta vo finančnej núdzi môžeme jedine odporučiť viac výjazdov do prostredia MRK
- Podľa informácií z terénu sa tak už v niektorých prípadoch deje a to považujeme za veľmi dobré riešenie
- Gestor predpokladá dopad na MRK na úrovni 50% a to hodnotíme veľmi pozitívne.

2.1.5. Rozvíjanie programov rekvalifikácie pre uplatnenie sa na trhu práce (RE-PAS)

- neúplné naplnenie cieľovej hodnoty v danom roku (62,6%)
- súvisí s nedostatočným záujmom a iniciatívy zo strany UoZ, ktoré z pohľadu úradov práce nie je možné ovplyvniť, neboli zadefinované žiadne opatrenia aj z dôvodov plánovaných nových prioritných projektov
- Prax ukazuje, že klienti z prostredia MRK často nie sú úspešní v snahe zapojiť sa do programu z dôvodu podobne ako v programe 1.1.1, že mnohé úrady nepriznávali príspevky osobám, ktorí boli dlžníkmi voči štátu aj keď sa tieto
- Ďalšou prekážkou sú vysoké administratívne nároky pri podávaní žiadosti
- Podpora organizácií pracujúcich s MRK často výrazne zvyšuje ich šance na zapojenie sa do akéhokoľvek programu programu

2.2.2. Realizovať preventívno-informačné programy smerujúce k zvýšeniu občianskej zodpovednosti a zlepšeniu občianskeho spolunažívania

- Projekt MOPS považujeme za úspešný projekt
- Obce s prítomnosťou MRK aktívne využívajú tento nástroj na podporu komplexného poskytovanie miestnej občianskej a preventívnej služby na účelom zvýšenia občianskej zodpovednosti a spolunažívania
- Odporúčame dôraz na podporu členov MOPS v oblasti zvyšovania vzdelávania prípadne aj možnosť validácie získaných zručností a ich následnej vyššej uplatniteľnosti na otvorenom trhu práce

2.2.4. Realizovať programy zamerané na zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti ľudí žijúcich v lokalitách s prítomnosťou MRK realizáciou obnovy kultúrneho dedičstva

- považujem projekt za úspešne implementovaný a ukončen
- Stanovené cieľové hodnoty v danom roku boli naplnené.

2.3.2. Rozšírenie spektra (v rámci databanky) sledovaných údajov v rámci štatistického zisťovania ISCP, na zabezpečenie sledovania údajov o zamestnanosti MRK

- Opatrenie na zaradenie osobného údaju o materinskom jazyku (v zmysle novely Zákona č. 5/2004) dopomohlo k rozšíreniu spektra sledovaných údajov o zamestnanosti MRK
- Tento nástroj ale nie je 100%ný pretože nie všetci Rómovia hovoria po rómsky ale rozhodne zlepši informovanosť o počte zapojených osôb z MRK

špecifický cieľ 3

**Vytvárať podmienky pre podporu
zamestnávania MRK u zamestnávateľov,
s dôrazom na zamestnávateľov v oblasti
sociálnej ekonomiky**

3.1.1. Zabezpečiť finančnú podporu na aktivizáciu osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, vrátane MRK a osobitne žien, prostredníctvom zvyšovania záujmu o podnikanie

- Nenaplnené
- Považujeme za mimoriadne dôležité aktivizáciu rómskych žien, ktoré čelia mnohonásobnému znevýhodneniu na trhu práce a často trpia zásadným nedostatkom prístupu k informáciám
- Odporúčame aj do budúcnosti, aby boli aktivity akčného plánu explicitne zadefinované

3.1.2. Realizovať poradenstvo pre využitie priamej formy podpory pre sociálne podniky, vrátane sociálnych podnikov zamestnávajúcich osoby z MRK

- V roku 2023 bolo poradenstvo v zmysle Zákona č. 112/2018 poskytované prostredníctvom regionálnych centier sociálnej ekonomiky v 8 krajských mestách.
- Poradenstvo pozostáva z konzultácií a odborného poradenstva v oblasti zakladania sociálnych podnikov, registráciou a dodatočnými poradenskými službami pre existujúce zaregistrované sociálne podniky
- Regionálne centrá však nevedú dodatočnú evidenciu služieb podpory pre MRK. Z tohto dôvodu nie je možné sledovať tento ukazovateľ detailnejšie.

3.1.3. Vytvorenie digitálnej platformy registrovaných sociálnych podnikov na Slovensku, vrátane RSP z MRK

- ku koncu roka 2023 bolo zastúpenie registrovaných sociálnych podnikov v katalógu (dobrovoľná registrácia) sociálnych podnikov na úrovni cca 60%
- S ohľadom na prepojitelnosť na zamestnávanie obyvateľov MRK odporúčam zakomponovať špecifický údaj, či je sídlo/prevádzka RSP súčasťou obcí a miest uvedených v Atlase rómskych komunít 2019
- Odporúčame tiež sledovať nielen štatistiku osôb z prostredia MRK, ktorí sú zamestnaní v sociálnych podnikoch ale aj počet MRK, ktorí sa po ukončení spolupráce so sociálnym podnikom zamestnali na otvorenom trhu práce

3.1.4. Podpora samostatnej zárobkovej činnosti pre znevýhodnených UoZ vrátane NEET

- Program „chyt' sa svojej šance“ môžeme považovať za úspešný s prihliadnutím na prekročenie stanovenej cieľovej hodnoty v danom roku
- cieľový ukazovateľ by mal byť viac orientovaný na vykazovanie počtu účastníkov v rámci obyvateľov MRK
- Samostatná zárobková činnosť nie je v prostredí MRK veľmi rozšírená ale v niektorých regiónoch je výrazne atraktívnejšia a zapája sa do nej čoraz viac klientov
- Z praxe vyplýva, že účastníkom programu chýba poradenstvo po začatí vykonávania živnosti. Preto sa často stáva, že si tieto osoby neplnia svoje zákonné povinnosti a stanú sa dlžníkmi voči štátu. Poradenská činnosť po udelení príspevku by mohla výrazne znížiť riziko negatívnych dopadov na MRK

3.2.1. Vytvoriť legislatívny rámec na podporu mobility na trhu práce pre znevýhodnených UoZ, vrátane osôb z MRK, ktorí žijú vo vidieckych a segregovaných oblastiach a sú ohrození generačnou chudobou

- V zmysle Zákona č. 5/2004 má cieľová skupina prostredníctvom §53 možnosť príspevku na dochádzku za prácou a §53a možnosť príspevku na podporu mobility za práco
- Chýba tu však informácia o počte zapojených účastníkov a podiele osôb z MRK na celkovom počte podporených osôb
- Nie je jasné ako a komu bolo opatrenie ponúkané a preto nemožno hodnotiť úspešnosť opatrenia pre skupinu osôb z prostredia MRK

3.4.1 Podpora zamestnávania osôb z MRK prostredníctvom investičných projektov s uplatnením sociálneho aspektu vo VO ktoré sú financované zo zdrojov Fondy EÚ

- Za rok 2023 bola stanovená hodnota prevýšená o 168%
- Dôležitou skutočnosťou ostáva, že dochádza čoraz viac k využívaniu sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní

3.5.1. Realizovať aktivity na podporu systému uznávania a potvrdenia kompetencií získaných počas stáží, dobrovoľníckych činností, neformálneho vzdelávania a stáží zameraných na budovanie a posúdenie vedomostí a kompetencií mladých Rómov a Rómok

- Realizované aktivity v roku 2023 nie sú v súlade s pôvodným nastavením v akčnom pláne
- Gestor ako dôvod uviedol nezískanie potrebnej akreditácie k realizácii akreditovaných vzdelávacích programov
- Podľa dostupných informácií sa pripravuje v súčasnosti nový vzdelávací program (bez potreby akreditácie), ktorý by sa mal implementovať v 3.Q 2024. Vzhľadom nato, že k zmene zákona dôjde až v 3.Q 2025, považujem dosiahnuté ciele aktivity za nesplnené

špecifický cieľ 4

**Znížiť diskrimináciu na trhu práce a iné prejavy
protirómskeho rasizmu**

4.1.1. Realizovať programy a školenia pre zamestnávateľov o metódach rozpoznávania a riešenia diskriminácie a jej základných príčin vrátane protirómskeho rasizmu a zaujatosti

- Naplnenie stanovených cieľov danej aktivity bolo, podľa dostupných informácií od gestora, narušené chorobou lektora, aktivity presunuté na rok 2024
- Realizácia aktivity sa bude konať online formou, aby sa tak zabezpečila väčšia účasť
- Aktivitu považujem za čiastočne zrealizovanú v danom roku

4.1.2. Zvyšovanie povedomia zamestnancov a zamestnávateľov o diverzite a rovnosti na pracovisku prostredníctvom tzv. senzibilizačných programov

- Cieľové hodnoty neboli naplnené podľa plánu, čo sa týka počtu zorganizovaných školení pre zamestnávateľov a zamestnancov.
- nie je možné reálne zhodnotiť dopad na konkrétnom počte zamestnávateľov a konkrétnom počte zamestnancov v obidvoch uvedených aktivitách.
- Aktivitu však považujeme za veľmi prínosnú a z praxe vyplýva, že zamestnávatelia majú o podobné aktivity veľký záujem
- Tento typ školenia poskytuje aj viacero mimovládnych a súkromných vzdelávacích organizácií a rozhodne odporúčame pokračovať v tomto type školení pre rôzne typy zamestnávateľov. Hoci nie je jasné ako aktivita ovplyvnila zamestnanosť MRK a nakoľko bol zameraný na prácu s osobami z prostredia MRK, program je veľmi prínosný, odporúčame však zvážiť formuláciu ukazovateľov.

4.1.3 Realizovať aktivity pre mladých ľudí vstupujúcich na trh práce s cieľom zvýšenia ich povedomia o ochrane pred diskrimináciou v kontexte rovnosti mužov a žien a zosúladovania rodinného a pracovného života

- V porovnaní s rokom 2022 došlo v roku 2023 k náprave nesprávneho výkladu merateľného ukazovateľa v počte základných a stredných škôl, na ktorých sa uskutočnili vzdelávacie aktivity (verzus počet zrealizovaných programov)
- Z celkovej cieľovej hodnoty č. 10 na rok 2023 sa reálne realizovali vzdelávacie aktivity na 24 odlišných školách, cieľové ukazovatele boli správne naplnené.

4.2.1. Realizovať podporné programy pre ženy, vrátane žien z MRK zasiahnuté viacnásobnou diskrimináciou po návrate do zamestnania

- Aktivita nebola podľa gestora realizovaná v dôsledku neefektívnej spolupráce s Impleou, ktorá mala v gescii komunitné centrá
- V rámci Programu Slovensko bude gestorom priority ÚSVRK
- Aktivity však prebiehajú vo viacerých projektoch viacerých MVO a KC (Karpatská Nadácia, Človek v ohrození apod) a predchádzajúce skúsenosti s realizáciou podobných programov môžu poslúžiť ako inšpirácia pri tvorbe programu

4.2.2. Realizovať aktivity (osvetového charakteru) pre odbúravanie negatívnych stereotypov týkajúcich sa tradičného rozdelenia sociálnych rolí

- Podľa dostupných informácií od gestora, nie je špecifikovaný dôvod nezrealizovania tejto aktivity
- Gestorom v rámci Programu Slovensko bude ÚSVRK
- Podobne ako v programe 4.2.1 odporúčame program realizovať v spolupráci s neverejnými aktérmi.

ĎAKUJEME za pozornost 😊

Milanko Vaňo a Miška Mudroňová